

Arnavutluk Guri-Bardh Köyünün Geleneksel Kıyafetleri

Fatma SHEHU*

Özet

Dünyanın her yerinde yeme-içme kültürü, dini inançlar, yaşam biçimleri, kültürleri ve kıyafetleri birbirinden farklılıklar gösterir. Maddi kültürün önemli unsurlarında biri olan kıyafet çeşitleri ve giyinme tarzları toplumların nesilden nesile aktararak geldikleri önemli kültürel zenginliklerinden kabul edilir. Geleneksel kıyafetler bir ülkenin, şehrin ya da köyün giyinme tarzını ve yaşam biçimini en güzel şekilde bizlere yansıtır. Bunlar bize kültürel miras yolu ile günümüze kadar ulaşmıştır.

Bu makalenin amacı da yüzyıllar içerisinde Guri-Bardhe köyünde adet, gelenek ve maddi kültürün bir unsuru olarak aktarılan yöresel kıyafetleri, yaşayış tarzları ile uygulamaları derleyerek tespit edilmesidir. Bu çalışmada Arnavutluk'un Mat İli'nin sınırları dâhilinde yer alan Guri-Bardhe köyünün geleneksel kıyafetlerinin fonksiyonları, yöre halkı için taşıdığı önem ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mat İli, Geleneksel kıyafetler, Guri-Bardh köyü.

* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi.

Giriş

İnsan ve toplum hayatının kültürel zenginliği sayılan âdet, gelenek ve görenekler aynı zamanda toplumun anlam mozaiğidir. İnsan ve toplum geçmişini bilmeden kendini tanıyamaz ve geleceğe hazırlayamaz. Geçmişin önemli unsurlarından olan âdet, gelenek ve görenekler toplum için aynı zamanda kimlik aidiyeti ifade eder. Toplumlar geçmişle irtibatı büyük ölçüde bu sözlü kültür ve aktarımlar sayesinde sağlarlar. Tarih boyunca toplumlar sevinçlerini ve üzüntülerini kısacası insani duygularını farklı edebi kalıplara dökerek korumuşlar ve kuşaktan kuşağa aktarmışlardır.

Werner Enninger “Giyim” adlı makalesinde giysiyi şu şekilde tanımlar: İnsan vücuduna giyilen parçaların bütününden oluşan takım.¹ Ruth Benedict, Sosyal Bilimler Ansiklopedisindeki “Dress” maddesinde giysiyi bireyi görünür kılan bir nişan, bir rozet olarak tanımlamaktadır.² İslam Ansiklopedisinde ise, giyim-kuşama da hem insanın kişiliğini yansıtmaması hem de geleneğin takip edildiğini göstermesi açısından kıyafet denir şeklinde tanımlanmaktadır.³

İnsanoğlu doğduğu andan itibaren örtünme ihtiyacı duymuştur. İlk giyinme eylemi hem fiziksel koşullardaki ihtiyaca hem de içgüdüsel örtünme ihtiyacına bağlı olarak gerçekleşmiştir. Sonraları insanlar kötü havalardan korunma, süslenme, büyüsel inançlar, utanma duygusu gibi nedenlerden dolayı giyinmeye başladılar. İnsanların toplum halinde

¹ Werner Enninger, “Giyim”, Çev. Dr. Nebi Özdemir, *Milli Folklor Dergisi* S.39, 1998, s.92-96.

² Ruth Benedict, “Dress”, *International Encyclopedia of the Social Sciences*, Volume 5, MacMillan Library Reference, 2007, s.235-238.

³ Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2002, s. 508.

yaşamından dolayı sosyal bir ihtiyaç halini almıştır. Giyinmenin toplumsal bir önemi vardır çünkü giysi, sahibinin toplum içindeki yerini belirtmektedir. Bu ihtiyaç zamanla pek çok şeyden etkilenerek iç giyim ve dış giyim gibi grupları oluşturmuştur.

Giyim-kuşam, insanoğlunun kültürel gelişim sürecinde, bazı kültürel işlevleri karşılamaktadır. Bu işlevlerden biri kültürün aktarımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Giyim-kuşam elemanları “ekolojik koşulların toplumsal ve kişisel değer yargılarının, törelerin kültürel ve ekonomik koşulların biçimlendirdiği önemli kültürel öğeler ve aynı zamanda da kültürün taşıyıcısıdır.”⁴

Giyim her milletin ekonomik, toplumsal, kültürel ve yaşadığı coğrafi şartlardan etkilenerek biçim almaktadır. Zaman içerisinde çeşitli işlevlere sahip olan giyim kuşam geleneklerinde, coğrafi şartlara uyma, korunma ihtiyacı, dinî inançlar, siyasal düzenlemeler, ekonomik şartlar ve meslekî nedenler gibi faktörler rol oynamıştır.⁵ Giyim, kimi toplumlarda dinin de etkisiyle örtünme amaçlı kullanılırken İslam inancında olduğu gibi, kimi toplumlarda kişinin kendini gösterme amacıyla kullandığı Batı’da olduğu gibi bir araç olmuştur.⁶ Bunun üzerine giyim sadece korunma amacıyla değil farklı amaçlar için kullanılmıştır.

⁴ Hicran Karataş, *Halk Bilgisinin Giyim-Kuşam ve Süslenmeye Dönük Temsilleri*, X. Bölüm, Halk Bilimi El Kitabı, Ed.Mustafa Ağça, Motif Vakfı Yayınları, 2.baskı, 2017, İstanbul, s.293.

⁵ Şerafettin Turan, *Türk Kültür Tarihi*, 7. Baskı, Ankara: Bilgi Yayınları 2014, s. 231-236.

⁶ Âdem Koç, “Kütahya Merkezinde Giyim-Kuşam Kültüründeki Değişmelerin Çözümlemesi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 2/9, 2009, s.243.

Giysiler çeşitlerinin ve giyinmenin sosyo-kültürel normlar altında olması nedeniyle kullanım amacına, mevsime, ekonomik duruma, inanca bağlı olduğu gibi modaya göre de değişiklik arz etmeye başlamıştır.

Mat bölgesi kıyafet çeşitliliği bakımından Arnavutluk'un en zengin bölgelerinden biri olarak kabul edilir. Kırmızı, sarı ve beyaz renklerinin daha yoğun bulunduğu bayan kıyafetleri bu açıdan daha fazla göze çarpmaktadır.

Mat bölgesinin bir köyü olarak Guri-Bardh köyünün kıyafetleri diğer köylerininkinden oldukça farklılık gösterir ve bazı eski kültürlerin unsurlarını da taşımaktadır. Bu köye ait özel kıyafetlerin korunabilmesinin en önemli nedenlerden birisi de köy sakinlerinin neredeyse bütün evlilikleri köy içi yapmış olmalarıdır.

Guri-Bardh köyü coğrafi açıdan önemli bir ticaret yolunun kavşağında bulunmaktaydı. Eski Durres şehrinden başlayıp büyük Debre ve diğer Balkan bölgelerinden geçerek İstanbul'a gelen bu ticaret yolu söz konusu köyden geçmekteydi. Bu açıdan köy bir uğrak merkezi olarak işlev görüyordu. Bu köyün geleneksel kıyafetindeki süsleme ve kol şekli gibi eski Arnavut kültürünün bazı unsurları göze çarpmaktadır.

Köyün geleneksel kıyafetinde kullanılan malzemeler çok pahalı hem de lüks sayılıp genellikle doğu dünyasından getirilirdi. Bu kıyafetlerin dikimini sadece bu işi iyi bilen usta terziler tarafından yapıldı. Kıyafetlerde kullanılan pahalı malzemelerin yanında süs için ayrıca altınların asıldığı kolyeler de kullanılırdı.

Geleneksel giysiler kültürü yansıtan en önemli maddi kültür unsurlarından biridir. Bu çalışmayı yaparak geçmişten günümüze kadar

aktarılan bu halk ürünlerini tespit edip kayda alınması, bölgenin kültürel ve folklorik değerler açısından son derece önem arz etmektedir. Bu alan çalışmasının yapılması, hem bölgenin kültürel halk ürünlerinin kayda alınıp korunması hem de yeni neslin bunları öğrenip hakkında araştırma yapmaları veya çeşitli bilim ve sanat alanlarında kullanabilmeleri açısından önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Guri-Bardhe Köyü Hakkında Genel Bilgi

Guri-Bardhe “Mat” bölgesinin en güneyinde, Burrel şehrinin 30, Klos ilçesinin de 10 km uzaklığında bulunan bir köydür. Bölge halkının aktardığı bilgilere göre, Guri-Bardhe köyünde VII-VIII. asırdan beri insan yerleşimin olduğu anlaşılmaktadır. Köydeki insan yerleşiminin ve yaşamının ne zaman başladığıyla alakalı kesin bir tarih bulunmamaktadır. Ancak yapılan arkeolojik kazı çalışmalarının sonucunda ulaşılan bazı yaşam kalıntılarına dayanarak bölgedeki insan yerleşiminin erken dönemlerde başladığını söylemek mümkündür. Buna göre bölgede yapılan kazı çalışmalarının sonucunda taş çağına ait insan yapımı bazı aletler ve sembolik unsurlar bulunmuştur⁷.

Guri-Bardhe köyü eski kaynaklarda “Petalba” ismiyle anılmaktadır. Latince kökenli olan bu kelimenin açılımı ise “Petro-Kaya” ve “Alba-Ak” şeklindedir. Bölgede “Petalba” isminde bir kale kalıntıları da bulunmaktadır. Petalba Kalesi denizden 836 rakımında bulunmaktadır. Kale Guri-Bardhe ile Fshati köyünün arasında bulunmaktadır. Bu kale “Kastriot” prensliği tarafından inşa edilmiştir⁸.

⁷. www.forumiguribardhe.com/(18.04.2017)

⁸. Aqif Ymeri, Zenel Axhaku, “*Breza ne Sherbim te Dijes dhe Vendlindjes*”, ABC Yayınevi, Tirane, 2005, s.40.

Rahip tarihçi yazar Marin Barleti (1450–1513) “İskender Bey’in Tarihi/Historia e Skenderbeut” kitabında Petralba Kalesi ile ilgili şunları kaydetmektedir: “İskender Bey’in eşi yaz ve sonbaharları bu kalede geçirirdi. Kalenin savunması iyi inşa edilmiş duvarlar sayesinde oluyordu”.⁹

14.-15. yüzyıllar arasında Arnavutluk’un her tarafına olduğu gibi Mat bölgesinde de Osmanlı İmparatorluğu hakim oldu. Ancak Guri-Bardhe ve civar köylerin dağlık ve ulaşılması zor bölgede bulunmaları, buralara Osmanlı hakimiyeti diğer bölgelere nazaran daha geç tesis edilmiştir. Sonra Osmanlı idare teşkilatına göre Mat bölgesi, Ohrid Sancağının sınırları içerisinde bırakılmıştır¹⁰.

17. yüzyılın ortalarına kadar bölge sakinleri Hristiyan olarak kalmaya devam etmiştir. İslamlaşma ise bu dönemden sonra başladığı bilinmektedir. Sözel aktarımlara göre köyün merkezindeki caminin yerinde kilisenin olduğu ancak ahalinin İslamiyeti kabul etmesinden sonra kilise yerine caminin yapıldığı anlaşılmaktadır. Bahsi geçen yerin yakınında yazar Pjeter Budi (Pyeter Budi)’nin doğduğu evi bulunmaktadır.

Pjeter Budi, 1566 yılında Guri-Bardhe köyünde dünyaya gelmiştir. Budi Arnavut dilinin korunması ve yazıya geçirilmesi için çok fazla çaba sarf etmiş birisidir. Aynı şekilde Arnavut Katolik Kilisesi’nin güçlenilmesi ve diğer yabancı kiliselerinin etkisinden kurtulması için çok çalışan birisidir. Budi Arnavutça eserlerinin yanında Latince’de de eserler kaleme almıştır¹¹.

⁹. Marin Barleti, “*Historia e Skenderbeut*”, Universiteti Shtetëror i Tiranës Yayınları, Tiranë, 1967, s.80.

¹⁰. Selim İslami, “*Historia e Shqipërisë*”, I.cilt, İnstituti i Historisë dhe i Gjuhësise Yayınları, Tiranë, 1959, s. 234.

¹¹. “*Leka Dergisi*” Shkoder, 1930, s.98.

GURI- BARDHE KÖYÜNÜN GELENEKSEL KIYAFETLERİNİN TOPLUM İÇİNDEKİ FONKSİYONLARI

Kol Jakova adlı şairimiz bu kıyafetler ile ilgili şu satırları yazmıştır: *“Guri-Bardhe köyünün geleneksel elbiselerinin nadiren bulunan bir kıyafet olduğunu duymuştum. Yakından görmeye fırsatım oldu. Güzel bir kız giymişti. Hakikaten çok güzel, şık ve özel bir şekilde dikilmiştir. Altın iplikle süslenmiş Yelek ve Ibade beyaz gömleğin üzerine çok güzel bir şekilde göze çarpıyordu. Gömlek bel kısmında “armaç” denilen bir süsleme tarzıyla örülmüş etek ile örtünmüştür. Bu giysilerle giyinmiş kızları görür görmez aklımıza İtalya’da yaşayan “Arberesh/Arbereş” Arnavutları gelirdi.”¹²*

Giyim aslında bir kimliktir, etnik aidiyetin simgesidir. Giyim-kuşam hem insanın kişiliğini yansıtır hem de geleneğin takip edildiğini gösterir. Giyim kuşam, insanoğlu için aynı zamanda bir göstergedir. Bu gösterge, insanın sosyal durumunu, statüsünü, dünya görüşünü, değerlerini ifade edebilir; onun cinsiyeti, yaşı, inancı, mensubu olduğu topluluk, medeni hâli ve hatta o andaki ruh hâli hakkında karşısındakilere bir fikir verebilir.¹³

Araştırma bölgemizde halk giysi çok önemli bir yer tutar. Giysilerde kırmızı tonlara başta olmak üzere beyaz, altın rengi ve siyah rengine ağırlık verilir. Bu kıyafetler genellikle bayramlarda, düğünlerde, kız istemeye, bebek görmeye gibi durumlarda giyilir. Kıyafetlerin kumaşları Türkiye, Bulgaristan ve Makedonya’dan alınır. Bu kıyafetlerin özelliği nesilden nesile aktarılması ve kumaşları, oyları ve modellerinin değişmemesidir. Kıyafetler yıkanmaz, çünkü altın renginde ip su ile temas ederse kararır.

¹² Ymeri vd. a.g.e, s.38.

¹³ Enninger, age, s.254-258.

Bu nedenden dolayı bu kıyafetler herkesin evinde bulunur ve ödünç verilmez. Günümüzde de bu kıyafetler mutlaka her evde bulunur ve özel günler için saklanır. Geleneksel kıyafetlerin günümüzdeki maliyeti yaklaşık 800 dolar civarındadır. Guri-Bardh köyünün geleneksel kıyafetleri üç gruba ayrılır:

A. BİRİNCİ KIYAFETLER

Bu gruptaki kıyafetler evlenmemiş bekâr kızlar giyer. Eskiden ve hâlâ günümüzde devam eden bekâr kızların bahtını açmak için anneler kızları güzel giydirilerek düğünlere götürürlerdi. Aynı zamanda, yeni gelinler ve yaşı 30–35 olanlar da birkaç aksesuar ilave ederek giyer. Giyim-kuşam unsurlarının zaman içinde gelenekselleşmesini etkileyen diğer dinamikleri coğrafi koşullar, geçim, toplumsal değer sıralamak mümkündür. Her bir giyim-kuşam ve süslenme unsurunun kendisine has bir mesajla donatıldığı düşünülmektedir. Toplumsal ve kültürlerarası alanlarda isteklendirme, rol, kimlik, uyum, statü, makam, estetik, ahlaki değerler ve etnosantrik açılardan sembolik anlamlar içerir.¹⁴ Yörenin kıyafetleri aşağıdaki parçalardan oluşmakta.

Foto 1. Kemishe (İçlik/ Göyneke)

İçe giyilen çamaşır, iç gömleği. Bunu yapmak için üç metre beyaz kumaş gerekir. Gömleğin yakası ve kolları renga reng boncuklarla işlenir. Bu kıyafetlerin en zor kısmı boynundaki boncukları düzgün bir şekilde dizilmesidir.

¹⁴. Karataş, a.g.e., s. 294.

Foto 2. Jelek (Yelek)

Yeleği işlemek altın renginde ip kullanılır. Kırmızı ve beyaz renkte kumaş gerekir. Kadınlar altın renkli kısmını işlediklerinde altına sert bir karton koyup üzerinde dizaynı işlerler. Yelekteki model yaşlara göre değişebilmektedir. Yelek göyneğin üstüne giyilir.

Foto 3. Gershansi (Üç etek)

Genellikle kadifeden dikilir. Uzun bir cepkeni andıran giysinin etek kısmı üç parçadan oluşturulur. İçine göynek giyilir. Kolları ve kenarları altın renkli kalın ip (gaytan) ile işlenir. Yeleğin düğmelerini güzel bir şekilde kapatıldıktan sonra üzerine üç etek giyilir.

Foto 4. Lebade (Cepken)

Kolları yırtmaçlı, harçla işlenmiş bir tür kısa yakasız üst giysisidir. Üç eteğin üstüne giyilir. Bu parça kırmızı ve siyah kumaşlardan oluşturulur. Siyah kumaş biraz kalın olması lazım. Kırmızı parça ise diğer parçalarla uyumlu olması için kırmızı seçilir. Bunun işlemi çok zordur ve ince işlenmelidir. Kadınlar genellikle üzerindeki kıyafetlerin modellerini kendileri tasarlarlar.

Foto 5. Brez (Bel kuşağı)

Bel kuşağı farklı renkli yün ipleri kullanarak dokuma tezgâhında işleniyor. Bel kuşağı bele iki kez sarılacak uzunluktadır. Uçlarında bağlamaya yarayan bağcıklar bulunur.

Foto 6. Foto 7.

Bekâr kızlar sadece yukarıda fotoğraflarını gösterdiğimiz parçaları giyer. Kadının sosyal statüsü bakımından giyim-kuşam unsurlarına yaklaşacak olursak genç ve bekâr kadınların göz alıcı renk ve desenlerle giyinmekteyken; evli veya yaşlı kadınların kimi renk ve desenleri giymekten sosyo-kültürel açıdan imtina ile kaçındıklarını görmekteyiz. Genç ve bekâr kadınların giyim-kuşamları da potansiyel eş adaylarına medeni hallerini ima eder nitelikte canlı renkler, motifler içermektedir.

Yeni evlenmiş gelinler ve otuz beş yaşına kadar olanlar ise aşağıdaki parçaları ekleyerek giyer. Birinci kıyafetlerin yeleği ve lbadenin modelleri herkeste aynı olmayabilir fakat ikinci ve üçüncü kıyafetlerde aynıdırlar. Burada renkler daha canlıdır.

Foto 7. Neptet dhe Penjat (Suni Saçlar):

Fotoğrafta gördüğünüz parça sırt çantası gibi giyinir. Siyah parça gelinin saçları temsil eder. Beyaz parça ise yelek gibi giyinir. Beyaz parçanın giyinmenin sebebi göğüs örtüsünü ve göğüs kolyesini iğnelerle tutturmak içindir.

Foto 8. Vathe Gushe (Boyun Küpesi). Görmüş olduğunuz aksesuar kıyafete çok renk katar. Çeşitli ve renga renk boncuklardan oluşur. Yuvarlak şeklinde olan liralara lira kelimesi olarak geçer

Foto 9. Speket ve Gershetat (Gerdanlık ve Suni Saçları)

Gerdanlık süslemeleri apayrı bir hüner gerektirir. Bu yörenin kıyafetlerinde gerdanlık önemlidir çünkü kişinin zenginlik derecesini göstermiş oluyor. Eskiden burada takılan altınlar tek sayı 3, 5, 7 veya 9 olması gerekir ve onlardan bir tanesi tam altın takılması şartmış. Çünkü bu aynı zamanda mehir yerine geçer.

Maddi durumu iyi olmayan aileler ise taklit altın takarlar. Siyah renkli yün ipliğinden örülen saç örgüsü görünümlü bir aksesuardır.

Foto 10. Rize Brez Me Tas (Çevre)

Bu parça beyaz bir kumaşın üzerine işlenir. Biri kadının sağında biri solunda olmak üzere kemere bağlanır. Çevreler kendinden çiçek desenli ve kenarları pullu oyalıdır.

Foto 11. Brez me tas (Gümüş Kuşak)

Gümüş kuşak bele takılır. Bu kuşak gümüşten yapılmış bakla veya balta denilen parçaların bir kumaş üzerine dizilmiş bir süs aksesuarıdır. Yün kuşağın üstüne takılır.

Foto 12. Çorap

Yünden örülerek yapılır. Çoraplar beş şişe örülür. Burada kullanılan renkler ve desenler göz kamaştırıyor. Bu çoraplar günlük hayatta da giyilir.

Foto 13. Rize Stambolli (Baş Örtüsü)

Bu başörtünün asıl ismi Rize Stambolli (İstanbul Mendili). Bu başörtüsün ilk defa İstanbul'dan getirildiği düşünülür. Bu yüzden, ismi İstanbul Mendili olarak geçer. Bu örtüyü günlük hayatta her kadında görmek mümkündür. Kadınlar ister bekâr, yeni gelin, ister yaşlı kadın olsun saçları ortadan ikiye ayrılmış şekilde örtüyü takarlar.

Foto 14. Kurora (Taç)

Tacı yeni gelin olan evlendikten sonra ilk babasının evine giderken takar. Taç gümüşten yapılmış ve genelde bu parçayı Türkiye veya Bulgaristan'dan temin edilir.

Foto 14

Foto 15

B. İKİNCİ KIYAFETLER

Bu kıyafetler orta yaşlarında olan kadınlar tarafından giyilir. Bunlar da bayramlarda, düğünlerde ve sünnet ziyaretlerinde giyilir. Şunu belirtmeliyiz ki bu kıyafetlerin parçaları her kadında aynıdır fakat modeller, renkler, boncuklar ve ipler kadının yaşına göre değişmektedirler.

Foto 16. Kemishe (Göynek/ İçlik)

İçe giyilen çamaşır, iç gömleği. İkinci kıyafetlerdeki gömlek daha sadedir. Sadece yakasında boncuk işlenmiş ve boyu kısadır.

Foto 17. Shallvare (Şalvar)

Bu şalvar pamuk beyaz kumaştan yapılır. Ayak kısmı “örme” denilen örmelerle süslenir. Şalvar üç eteğin altına giyilir. Şalvarın bel kısmında bir ipile bağlanabilmesi için iki parmak kalınlığında bel kuşağı var.

Foto 18. Jeleke me Cope (Parçalı Yelek)

Yeleği işlemek için siyah ve altın renkte iki ip çeşidi kullanılır. Siyah ipin ismi “bükme”olarak geçer. İkinci kıyafetlerde yelek daha sade gelir.

Foto 19. Fund Gershansi (Üç Etek)

Bu gruptaki üç etekte kullanılan renkler çok canlı değildir. Üç eteğin kolları yün siyah ipten işlemeler var. Diğer parçalar renge göre kesilip dikilir.

Foto 20. Lebade me Rrema (Dallı Lbade)

Kıyafetin üzerindeki işlenen modelden dolayı “Dallı Lbade” ismini koymuşlar. Üç eteğin üstüne giyilir. Bu parça siyah kumaştan ve altın rengi iplikten oluşur. Bunun işlemi çok zordur ve ince işlenmelidir.

Foto 21. Rizemagje e Linet (Önlük)

El dokuması olan önlük, dokuma tezgâhlarında hazırlanmaktadır. Bele bağlanacak sap kısımları ipliklerden yapılmış püsküllerle süslenmiştir. Kullanılan ip ince iptir.

Foto 22. Rizemagje e Leshte (Yün Önlük)

Bu parça da bir önlüktür. Yün ipi kullanarak dokuma tezgâhında yapılmaktadır. Kuşağın üzerine tutturularak cep görevini gören bir önlüktür.

Foto 23. Rize Kraharori (Göğüs Örtüsü)
Kadınlar bunu göğüs bölgesini kapatmak için kullanır. Yeleğin ve lbadenin üzerine küçük iğnelerle tutturulur.

Foto 24. Tamamlayıcı parçalar
Bu parçaların açıklaması ve özellikleri yukarıda verildi.

Foto: 25.

Foto: 26.

C. ÜÇÜNCÜ KIYAFETLER

Araştırma bölgemizde, genellikle bu gruptaki kıyafetler 50 yaş ve üzeri olan kadınlar tarafından giyilir. Düğünlerde, bayramlarda ve genel ziyaretlerde giyinir. Buradaki kullanılan renkler daha sade ve yaşlarına uygundur.

Foto 27. Kemishe (İçlik/ Göyneke)
İçe giyilen çamaşır, iç gömleği. İkinci kıyafetlerdeki gömlek daha sadedir. Sadece yakasında boncuk işlenmiş ve boyu kısadır.

Foto 28. Jelek me Cope (Parçalı Yelek)
Yeleği işlemek için siyah ve altın renkte iki ip çeşidi kullanılır. Siyah ipin ismi “bükme” olarak geçer. İkinci kıyafetlerde yelek daha sade gelir.

Foto 29. Lbade me Flete (Kanatlı Lbade)
İşlenmiş model kanatlara benzettiği için bu ismi almıştır. Altın renginde ip çok ağır işlenmez.

Foto 30. Shallvar (Şalvar)

Siyah kumaştan diktirilir. Şalvarın bel kısmında bir ipe bağlanabilmesi için iki parmak kalınlığında bel kuşağı var. Şalvar günlük hayatta da giyilir.

Foto 31. Rize Kraharori (Göğüs Örtüsü)

Kadınlar bunu örtüyü göğüs bölgesini kapatmak için kullanırlar Yeleğin ve lbadenin üzerine küçük iğnelerle tutturulur.

Foto 32. Mange (Kolluk)

Kolluk beyaz pamuk bir kumaştan yapılır. Bu parçayı kadınlar lbadeyi kiletmemek için kullanırlar. Çünkü lbade yıkanırsa kumaş ve altın renginde ipler bozulur.

Foto 33. Tamamlayıcı parçalar

Foto 34

Foto 35

Foto 36

Foto 37

Sonuç

Giyim günümüzde hâlâ toplumsal önemini koruyan bir araç, vazgeçilmez bir kültür ögesidir. Milli kültürün bir parçası olan ve ülkenin karakterini, özelliklerini yansıtan geleneksel kıyafetlerin korunması, dünyaya tanıtılması önemlidir.

Guri-Bardh köyüne ait geleneksel kıyafetler Arnavutluk'un ve Mat İlinin diğer bölgelerindeki geleneksel kıyafetlere benzemediği gibi oldukça farklılık arz etmektedir.

Yöredeki kadınlar yaşlarına göre kıyafet kullanırlar. Buna göre bekâr kızlar ayrı, yeni evlenenler ayrı, kırkın üstünde olanlar ayrı ve yaşlılar ayrı kıyafetlerle giyinirler. Bu giyim ve kuşam kültürü halen uygulanmaya devam etmektedir. Kadınlar bu kıyafetleri büyük bir özen göstererek korumaya çalışırlar. Genellikle bütün parçaları teker teker bezlerle sararlar ve bir sandığın içine koyarlar.

Geleneksel giyim-kuşam unsurları, yerlerini hızla fabrika işi tekstil ürünlerine terk etmektedir. Halka ait olan bu giyim-kuşam unsurlarının tamamen yok olmadan kayda geçirilmesi şarttır.

Küreselleşme, insanları görüntü yönünden tek tipleştirmeye hızla devam etmekte ve bu hızlı değişim sürecinde, kültürel unsurlarımızı korumak her geçen gün daha da zorlaşmaktadır. Teknoloji ve hızlı hayat temposu ile geldiğimiz noktada, bu süreci takip edebilmek oldukça güçtür.

The Albania culture in Guri -Bardh deri në shek. XVI

Fatma Shehu

Abstract

The culture of eating and drinking, religious beliefs, lifestyles, cultures and dressing types, are different from all over the world. One of the most important elements of the material culture, the dress types and dressing styles are accepted as an important cultural wealth in the different societies. Traditional clothes reflect in the best way the style and way of life of a country, city or small village. From, what we call cultural heritage, these samples have reached the present days.

The aim of this essay is to determine the local life styles, practices and clothing that have been transferred as traditions element and culture in Guri-Bardhe village over the centuries. In this study we will present the functions of the particular way on wearing and prepearing clothes style as they do from the 15 century, in all a different way from other traditions in the same region. The village of Guri-Bardhe just inside the borders of Mat district in north east of Albania.

Key Words: Albania, traditional clothes, Guri-Bardh village.

